

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS GARANTUOJAMOS TEISINĖS PAGALBOS
ĮSTATYMO NR. VIII-1591 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 31,
32 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 31, 32 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – gerinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos efektyvumą ir didinti teikiamos paslaugos kokybę, atsižvelgiant į šiai sričiai skiriamą finansavimą.

Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – Aštuonioliktosios Vyriausybės programa), iškeltas kokybiškos teisinės pagalbos tikslas (198, 199 punktai), o Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 8.5.2 papunktyje numatyta priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimą dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistemos kokybės ir efektyvumo didinimo, atsižvelgiant į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistemos efektyvumą ir kokybę įvertinančią galimybių studiją, joje pateiktas išvadas bei kitus ir valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistemos stebėsenos duomenis.

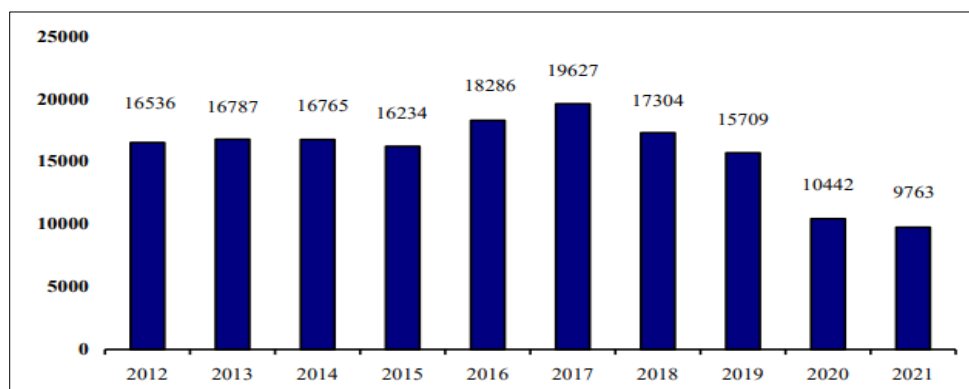
Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos instituto paskirtis yra užtikrinti teises paslaugas asmenims, kuriems tokia pagalba yra būtiniausia ir, kurie dėl savo sunkios materialinės padėties ar kitų išskirtinių aplinkybių negali tinkamai apginti savo pažeistų ar ginčijamų teisių ir įstatymų saugomų interesų. Valstybė tokią teisinę pagalbą teikia tik tokia apimtimi, kokia ji yra pajėgi šią teisę garantuoti, atsižvelgiant į valstybės garantuojamos teisinės pagalbos kokybės, efektyvumo ir ekonomiškumo principus. 2021 m. antrinė teisinė pagalba buvo suteikta 28 184 atvejais¹, 2020 m. – 36 544 atvejais, 2019 m. – 49 694 atvejais. Teisinės pagalbos apimčių mažėjimas yra susijęs su dalies antrinės teisinės pagalbos paslaugų priskyrimu pirminei teisei pagalbai bei teisinio reguliavimo pakeitimais, susijusiais su gynėjo dalyvavimu baudžiamosiose bylose.

1 paveikslas. Sprendimų suteikti antrinę teisinę pagalbą skaičiaus palyginimas 2012–2021 m.²

¹ Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba 2021 m. gavo 11 744 prašymų suteikti antrinę teisinę pagalbą (2020 m. – 12 262, 2019 m. – 18 002) ir priėmė 9 763 sprendimus suteikti antrinę teisinę pagalbą (2020 m. – 10 442, 2019 m. – 15 709)¹.

Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba 2021 m. gavo 18 421 pranešimų parinkti advokatą baudžiamosiose bylose, kai gynėjo ar įgaliotojo atstovo dalyvavimas yra būtinas (2020 m. – 26 102, 2019 m. – 33 985), ir parinko 18 421 advokatus (2020 m. – 26 102, 2019 m. – 32 456).

² Šaltinis: VGTPT 2021 m. ataskaita.

2021 m. faktiškai dirbo 53 advokatai, nuolat teikiantys antrinę teisinę pagalbą (2018 m. – 57, 2019 – 53, 2020 – 54, nuo 2022 m. liepos 1d. – 36), ir 473 advokatai, prireikūs teikiantys antrinę teisinę pagalbą (2018 m. – 496, 2019 – 501, 2020 – 500).

2021 m. Pažymėtina, kad dėl riboto šiai sričiai skiriamo finansavimo tampa sudėtinga užtikrinti veiksmingą teisinių paslaugų teikimą, kai tokia pagalba asmenims yra reikalingiausia. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) savo praktikoje pabrėžia būtinybę užtikrinti valstybės teikiamos teisinės pagalbos efektyvumą, nurodydamas, jog Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (toliau – Konvencija) yra siekiama garantuoti praktiškai panaudojamas ir veiksmingas teises, be kita ko, teisę į gynybą ir teisingą teismą (pavyzdžiui, Artico prieš Italiją (peticijos Nr. 6694/74, 1980 m. gegužės 13 d. sprendimas)). EŽTT pažymi, kad vien teisinę pagalbą teikiančio advokato paskyrimas nereiškia, kad valstybė tinkamai užtikrino asmens teisę, įtvirtintą Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies c punkte (pavyzdžiui, Aras prieš Turkiją (Nr. 2) (peticijos Nr. 15065/07, 2014 m. lapkričio 18 d. sprendimas)), valstybė turi reaguoti, jeigu ji gauna duomenų apie akivaizdžius teisinės pagalbos teikimo trūkumus (pavyzdžiui, Daud prieš Portugaliją (peticijos Nr. 22600/93, 1998 m. balandžio 21 d. sprendimas)).

Vyriausybės strateginės analizės centro 2022 m. atliktoje Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos efektyvumo ir kokybės vertinamojoje galimybių studijoje pastebėta, kad esama valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistema yra gerai veikianti, tačiau prasčiau įvertinta kriterijų, susijusių su teisinio atstovavimo kokybės užtikrinimu, grupė.

Žmogaus teisių stebėjimo instituto apžvalgoje „Žmogaus teisės Lietuvoje 2020 – 2021 m.“ taip pat pažymėta, kad viena iš esminių problemų, nuo kurios kenčia valstybės garantuojamos teisinės pagalbos paslaugos, išlieka jų kokybė.

Taigi valstybė turi nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų realiai veiksmingas ir kokybiškas valstybės garantuojamas teises paslaugas asmenims, kuriems tokia pagalba yra reikalingiausia.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projektą inicijavo ir parengė Teisingumo ministerija.

3. Dabartinis teisinis įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reglamentavimas.

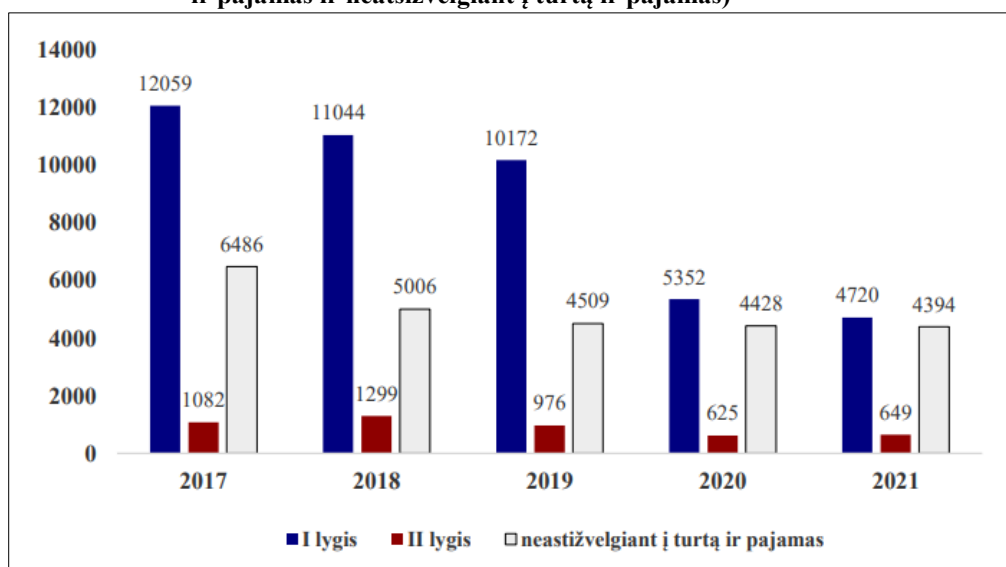
Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas (toliau – VGTPĮ) numato du turto ir pajamų lygius (pirmasis ir antrasis) antrinei teisei pagalbai gauti, taip pat asmenų grupes, kurios turi teisę gauti antrinę teisinę pagalbą neatsižvelgiant į turtą ir pajamas³, tačiau ne visų grupių įtraukimas į šį sąrašą yra tikslingas (pavyzdžiui, skolininkų vykdymo procese, kai išieškoma iš

³ Pagal Vyriausybės 2005 m. balandžio 27 d. nutarimą Nr. 468 „Dėl asmenų (šeimos) turto ir asmens pajamų lygius antrinei teisei pagalbai gauti nustatymo“ 2021 m. asmenų (šeimos) turto ir asmens pajamų antrinei teisei pagalbai gauti pirmas lygis sudaro 5 538,96 Eur/metus (461,58 Eur/mėn.); antras lygis – 8 308,44 Eur/metus (692,37 Eur/mėn.).

paskutinio gyvenamojo būsto, kuriame jie gyvena, asmenų, kurių kreipimaisi susiję su bylomis dėl gimimo registravimo).

2021 m. buvo priimti 5 369 sprendimai suteikti antrinę teisinę pagalbą atsižvelgiant į asmens turtinę padėtį pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus turto ir pajamų lygius antrinei teisei pagalbai gauti ir 4 394 sprendimai – neatsižvelgiant į asmens turimą turtą ir pajamas, vadovaujantis Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 12 str. nurodytais pagrindais.

2 paveikslas. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos priimtų sprendimų skaičius (pagal turtą ir pajamas ir neatsižvelgiant į turtą ir pajamas)⁴

VGTPĮ apibrėžti antrinės teisinės pagalbos teikimo ypatumai baudžiamosiose bylose, kai gynėjo dalyvavimas yra būtinas, įtvirtinti atvejai, kai antrinė teisinė pagalba neteikiama, bei Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos teisė priimti sprendimą suteikti antrinę teisinę pagalbą išimtiniais atvejais, įvertinus individualią asmens situaciją.

VGTPĮ numatytas 5 darbo dienų terminas, per kurį pareiškėjas turi Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai pateikti trūkstantis dokumentus sprendimui dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priėmimui ar metinę asmens pajamų ir asmens (šeimos) turto deklaraciją antrinei teisei pagalbai gauti (toliau – deklaracija antrinei teisei pagalbai gauti), kai reikalingas antrinės teisinės pagalbos teikimo pratęsimas.

VGTPĮ numatyta, kad Lietuvos advokatūros funkcija valstybės garantuojamos teisinės pagalbos srityje apima antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų, advokatų padėjėjų veiklos kokybės tikrinimą pagal Lietuvos advokatūros patvirtintas antrinės teisinės pagalbos kokybės vertinimo taisykles.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

⁴ VGTPĮ 2021 m. ataskaita.

VGTPĮ 4 straipsnio 4 punkte siūloma nustatyti, kad deklaracija antrinei teisei pagalbai gauti, kai reikalinga pratęsti antrinės teisinės pagalbos teikimą, turi būti pateikta iki sprendime suteikti antrinę teisinę pagalbą nurodytos datos, bet ne vėliau kaip per mėnesį nuo sprendimo galiojimo laiko pabaigos, kadangi, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos duomenimis, praktikoje pareiškėjai nespėja pateikti informacijos per šiuo metu nustatytas 5 darbo dienas. Atitinkamai tikslintina VGTPĮ 18 straipsnio 9 dalis.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1268, kurio nuostatos įsigalios 2023 m. balandžio 1 d., siūlomas VGTPĮ 8 ir 15 straipsnių patikslinimas, nurodant, kad funkcijas pirminės teisinės pagalbos srityje vykdo savivaldybių administracijos.

Siekiant gerinti teikiamos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos kokybę, atsižvelgiant į Aštuonioliktosios Vyriausybės programos 199.1 papunktį, siūloma:

1) Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos koordinavimo tarybai (toliau – Koordinavimo taryba) suteikti teisę teikti pasiūlymus Teisingumo ministerijai dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos kokybės gerinimo. Šiuos siūlymus Koordinavimo taryba galėtų teikti įvertinusi aktualius duomenis apie teisinės pagalbos teikimo kokybę (pavyzdžiui, duomenis gautus iš: teismuose pabaigtų bylų, pareiškėjų apklausų, antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų, kitų subjektų (nevyriausybinių organizacijų, ikiteisminio tyrimo institucijų atstovų, prokurorų, teisėjų, Lietuvos advokatūros (apibendrinta gautų skundų dėl advokatų veiksmų informacija)). Koordinavimo taryba efektyviam šios funkcijos vykdymui galėtų sudaryti atskirą komitetą, komisiją ar darbo grupę iš savo narių;

2) numatyti, kad Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba organizuoja valstybės garantuojamos teisinės pagalbos gavėjų, valstybės garantuojamos teisinės pagalbos organizavime ir (ar) teikime dalyvaujančių asmenų apklausas. Tai *inter alia* leistų visapusiškiau įvertinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos kokybę;

3) papildyti Lietuvos advokatūros funkcijas (VGTPĮ 10 straipsnis) valstybės garantuojamos teisinės pagalbos srityje. Lietuvos advokatūra koordinuoja advokatų veiklą, o advokatų veikla yra susijusi su asmenų teisės į teisingą teismą įgyvendinimu, todėl siūloma numatyti, jog Lietuvos advokatūra teikia siūlymus Teisingumo ministerijai dėl antrinės teisinės pagalbos tobulinimo. Atsižvelgiant į tai, kad mokymai yra svarbus teisinių paslaugų kokybės elementas, siūloma įtvirtinti, jog Lietuvos advokatūra dalyvauja organizuojant antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų mokymą ir tvirtina antrinės teisinės pagalbos teikimo rekomendacijas advokatams dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečiose srityse. Pažymėtina, kad pagal galiojantį teisinį reguliavimą Lietuvos advokatūra turėtų tikrinti antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų, advokatų padėjėjų veiklos kokybę pagal Lietuvos advokatūros patvirtintas antrinės teisinės pagalbos kokybės vertinimo taisykles (VGTPĮ 10 straipsnio 1 punktas), tačiau nurodytos taisyklės nėra patvirtintos. Lietuvos advokatūra planuoja jas patvirtinti. Papildomai, siekiant efektyvesnės advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, priežiūros, siūloma numatyti, kad Lietuvos advokatūra bendradarbiauja su Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba jai vykdančią VGTPĮ 9 straipsnio 3 dalies 4 punkte nurodytą funkciją.

Atsižvelgiant į Aštuonioliktosios Vyriausybės programos 199.1 papunktį, kuriame numatyta užtikrinti, kad valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sąlygos būtų aiškios ir lengvai suprantamos, siūloma patikslinti VGTPĮ nuostatas (6 straipsnio 1 punktas, 11 straipsnio 2 dalis, 12 straipsnio 7 punktas, 14 straipsnio 5–8 punktai, 18 straipsnio 4 dalies 7 punktas, 19 straipsnis, 23 straipsnio 1 dalies 4 punktas, 23 straipsnio 4 dalis, 24 straipsnio 5 dalis, 29 straipsnis) bei numatyti vieną turto ir pajamų lygį antrinei teisei pagalbai gauti, jį (kaip ir pagal galiojantį teisinį reguliavimą – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. balandžio 27 d. nutarimas Nr. 468 „Dėl asmenų turto ir pajamų lygio antrinei teisei pagalbai gauti nustatymo“) nustatytą Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Kartu, atsižvelgiant į tai, kad nurodytu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu nustatomas ir asmens (šeimos) turto lygis antrinei teisei pagalbai gauti, siūloma, kad šiame nutarime, o ne VGTPĮ būtų apibrėžta, koks asmens (šeimos) turtas vertinamas antrinei teisei pagalbai gauti.

Siekiant užtikrinti, kad antrinė teisinė pagalba būtų teikiama tik asmenims, kuriems ji yra būtinausia ir ja nebūtų piktnaudžiaujama, VGTPĮ 11 straipsnio 7 dalį siūloma papildyti antrinės

teisinės pagalbos neteikimo pagrindais. Antrinė teisinė pagalba būtų neteikiama: 1) pareiškėjui, kuriam ji reikalinga apskundžiant Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo; 2) administracinio nusižengimo byloje, kurioje gali būti skiriama ne didesnė negu 50 eurų bauda arba administracinė nuobauda – įspėjimas, 3) jeigu nepraėjo vieni metai nuo sprendimo nutraukti antrinės teisinės pagalbos teikimą priėmimo dienos, jeigu antrinės teisinės pagalbos teikimas buvo nutrauktas dėl VGTPĮ 23 straipsnio 1 dalies 2 ir 5 punktuose nurodytų aplinkybių; 4) pareiškėjui teisinė pagalba yra reikalinga tuo pačiu klausimu ar toje pačioje byloje, kai sprendimo teikti antrinę teisinę pagalbą galiojimo laikas pasibaigė pareiškėjui nesikreipus į antrinę teisinę pagalbą teikti paskirtą advokatą arba po pirmos konsultacijos, taip pat, kai antrinės teisinės pagalbos teikimas buvo nutrauktas VGTPĮ 23 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodytu atveju. Atitinkamai siūloma patikslinti VGTPĮ 11 straipsnio 10 dalį dėl atvejų, kai galimas individualios pareiškėjo situacijos vertinimas, taip pat, siekiant supaprastinti šią konkrečios situacijos vertinimo procedūrą, siūloma atsisakyti dviejų sprendimų priėmimo (VGTPĮ 11 straipsnio 11 dalis).

Siūloma atsisakyti VGTPĮ 12 straipsnio 9 ir 14 punktų, t. y. antrinės teisinės pagalbos teikimo skolininkams vykdymo procese, kai išieškoma iš paskutinio gyvenamojo būsto, kuriame jie gyvena bei antrinės teisinės pagalbos teikimo bylose dėl gimimo registravimo. Praktikoje tokių atvejų yra nedaug (2020 m. – 4, 2021 m. – 7), be to, šios asmenų grupės antrinę teisinę pagalbą galėtų gauti bendrąja tvarka. Atitinkamai tikslinamas VGTPĮ 13 straipsnis.

Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir nepilnamečių interesų tinkamo užtikrinimo, VGTPĮ 12 straipsnio 11 punkte siūloma įtvirtinti, kad nepilnamečiai antrinę teisinę pagalbą neatsižvelgiant į turtą ir pajamas turi teisę gauti ir, kai jie traukiami administracinės atsakomybės.

Atsižvelgiant į Europos Komisijos 2022 m. balandžio 27 d. Rekomendaciją (ES) 2022/758 dėl žurnalistų ir žmogaus teisių gynėjų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų (strateginių ieškinų dėl visuomenės dalyvavimo), siūloma į VGTPĮ 12 straipsnį įtraukti asmenis, kurie siekia pateikti teismui prašymą taikyti procedūrą dėl nesąžiningai pareikšto nepagrįsto ieškinio, kuriuo siekiama pakenkti asmens vykdomai visuomenės informavimo ar kitokiai veiklai, susijusiai su viešojo intereso tenkinimu ar gynimu, ar atgrasyti nuo šios veiklos. Norėdamas gauti antrinę teisinę pagalbą, asmuo turėtų pateikti dokumentus, patvirtinančius pradėtą bylos procesą, kuriame jis yra atsakovas (VGTPĮ 13 straipsnio 13 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kad pirminės teisinės pagalbos duomenys yra kaupiami Teisinės pagalbos paslaugų informacinės sistemoje (TEISIS) ir pirminė teisinė pagalba gali būti suteikta naudojantis šios sistemos funkcionalumais (interaktyvia konsultacija), siūloma patikslinti VGTPĮ 15 straipsnį, atsisakant pasirašymo pirminės teisinės pagalbos apskaitos žurnale.

VGTPĮ 18 straipsnio 2 dalyje siūloma numatyti ilgesnį terminą pareiškėjams pateikti papildomus dokumentus, reikalingus sprendimui dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimti. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos duomenimis, šiuo metu nustatytas terminas (5 darbo dienos) pareiškėjams yra per trumpas.

VGTPĮ 21 straipsnio papildymu siūloma išspręsti teisinio reguliavimo spragą, kai antrinė teisinė pagalba yra reikalinga kasacinės instancijos teismo procese, o gynėjo dalyvavimas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesuose buvo būtinas vadovaujantis Baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 51 straipsnio 1 dalies 6 punktu (kaltinamajam nedalyvaujant). BPK 367 straipsnio 2 dalyje yra numatyta, kad tais atvejais, kai byla buvo nagrinėjama kaltinamajam nedalyvaujant, nuteistojo, išteisintojo ar asmens, kuriam byla buvo nutraukta, gynėjai gali paduoti kasacinį skundą, jeigu nėra raštu išreikštos nuteistojo, išteisintojo ar asmens, kuriam byla nutraukta, valios. Nei BPK, nei VGTPĮ nereglamentuoja antrinės teisinės pagalbos teikimo užtikrinimo tokiu atveju. Ši spraga praktikoje išaiškėjo advokatams kreipusis į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą dėl jų paskyrimo teikti antrinę teisinę pagalbą rengiant kasacinius skundus Sausio 13-osios byloje (Vilniaus apygardos teismo 2019 m. kovo 27 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-11-655/2019, Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. kovo 31 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-34-1020/2021). Siūloma patikslinti, kad antrinė teisinė pagalba nurodytu atveju kasacinės instancijos teismo procese

teikiama įprasta tvarka (pagal nuteistojo, išteisintojo ar asmens, kuriam byla nutraukta, prašymą) arba pagal paminėto asmens gynėjo, kai ginamojo raštu išreikštos valios nėra, prašymą.

VGTPĮ 24 straipsnio 4 dalyje siūloma atsisakyti antrinės teisinės pagalbos išlaidų, kai teisinė pagalba buvo teikiama byloje dėl neteisėtai išvežto ar laikomo vaiko grąžinimo pagal 1980 m. spalio 25 d. Hagos konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (toliau – Hagos konvencija), grąžinimo, atsižvelgiant į Hagos konvencijos 26 straipsnį ir tai, kad tokie procesai yra išimtinai susiję su nepilnamečių vaikų interesų gynimu. Šis pakeitimas asmens, kuriam teisinė pagalba reikalinga byloje dėl neteisėtai išvežto ar laikomo vaiko grąžinimo, teisės gauti antrinę teisinę pagalbą, nekeičia (jam ji teikiama vadovaujantis VGTPĮ 12 straipsnio 15 punktu).

VGTPĮ taip pat siūlomi redakcinio pobūdžio patikslinimai (VGTPĮ 12 straipsnio 6 punkte nurodant įstatymą, kuriame apibrėžtas senatvės pensijos amžius, VGTPĮ 10 straipsnio 5 punkte, 11 straipsnio 5 dalyje, 12 straipsnio 8 ir 18 punktuose, 15 straipsnio 2 dalyje, 20 straipsnio 1 dalyje ir 25 straipsnio 1 dalyje atsisakant įstatymų santrumpų, VGTPĮ 15 straipsnio 2 dalį, 18 straipsnio 2 dalį, 23 straipsnio 3 dalį, 31 straipsnio 4 dalį ir 32 straipsnio 3 dalį papildant nuoroda į Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymą, VGTPĮ 13 straipsnio 15 dalyje ir 22 straipsnio 4 dalyje atsisakant konkretaus įstaigos (Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos) pavadinimo nurodymo).

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų Įstatymo projekto priėmimo pasekmių nenumatoma. Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai prisidės prie antrinės teisinės pagalbos teikimo sąlygų aiškumo ir valstybės garantuojamos teisinės pagalbos kokybės gerinimo.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimto įstatymo įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priimtas Įstatymo projektas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo projekto atitiktis strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas atitinka strateginio lygmens planavimo dokumentus.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant Įstatymo projektu siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas.

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus. Įstatymo projekte nepateikiama naujų sąvokų ir sąvokas įvardijančių terminų, todėl jie nevertintini Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Įstatymo projektu siūlomiems pakeitimams įgyvendinti reikės pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. balandžio 27 d. nutarimą Nr. 468 „Dėl asmenų turto ir pajamų lygio antrinei teisei pagalbai gauti nustatymo“.

Teisingumo ministrui reikės pakeisti:

1. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2006 m. vasario 14 d. įsakymą Nr. 1R-45 „Dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos veiklos ataskaitos rengimo ir pateikimo Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai taisyklių patvirtinimo“;

2. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. liepos 16 d. įsakymą Nr. 1R-220 „Dėl Antrinei valstybės garantuojamai teisei pagalbai teikti reikalingų prašymo, pranešimų ir sprendimo formų bei sprendimo priėmimo dėl antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimo, įvertinus individualią pareiškėjo situaciją, tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. spalio 16 d. įsakymą Nr. 1R-332 „Dėl Antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidų apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

4. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. birželio 12 d. įsakymą Nr. 1R-148 „Dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos nuostatų patvirtinimo“;

5. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. birželio 15 d. įsakymą Nr. 1R-189 „Dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos koordinavimo tarybos nuostatų ir sudėties sąrašo patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Preziumuojama, kad siūlomi VGTPĮ pakeitimai dėl vieno turto ir pajamų lygio nustatymo, papildomų antrinės teisinės pagalbos neteikimo pagrindų įtvirtinimo, asmenų grupių, turinčių teisę į antrinę teisinę pagalbą neatsižvelgiant į turtą ir pajamas, peržiūros, leis sutaupyti apie 40 000 Eur. Antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų mokymams planuojama skirti apie 8000 Eur. Įstatymo projektą 2023 m. įgyvendinti planuojama iš valstybės garantuojamos teisinės pagalbos funkcijai skiriamų asignavimų. Pažymėtina, kad 2024 m. sisteminiams antrinės teisinės pagalbos kokybės gerinimo priemonėms preliminariai planuojamas papildomas lėšų poreikis sudarys apie 1 250 000 Eur (antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų mokymams ir specializacijos skatinimui (papildomam užmokesčiui už antrinės teisinės pagalbos teikimą specifinėse bylose) apie 150 000 Eur, užmokesčio bazinio dydžio didinimui iki 25⁵ Eur apie 1 100 000 Eur).

2021 m. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos finansavimo suma buvo 6 328 263,01 Eur asignavimų (2020 m. – 6 572 598,18, 2019 m. – 6 307 794,06). Nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiantiems advokatams 2021 m. už antrinės teisinės pagalbos teikimą mokėtina suma buvo 1 824 475,53 Eur (2020 m. – 1 536 761,87 Eur, 2019 m. – 1 192 743,99 Eur). Advokatams, prireikus ir konkrečioje byloje teikiantiems antrinę teisinę pagalbą, už antrinės teisinės pagalbos teikimą 2021 m. mokėtina suma sudarė 2 578 883,90 Eur (sumažėjo 12,56 proc. palyginus su 2020 m. mokėtina suma), advokatų padėjėjams – 91 244,98 Eur.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Rengiant Įstatymo projektą specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai.

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc: „antrinė teisinė pagalba“, „advokatas“.

⁵ Advokatų valandinis įkainis 2020-01-01 – 2020-10-01 buvo 16 Eur, 2020-10-02 – 2021-10-31 – 18 Eur, 2021-11-01 – 2022-01-07 – 19 Eur, o nuo 2022-01-08 – 20 Eur (teisingumo ministro 2016 m. balandžio 13 d. įsakymas Nr. 364).

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Istatymo projektu siūlomų pokyčių kryptys buvo aptartos Koordinavimo tarybos 2022 m. rugsėjo 12 d. ir 2022 m. spalio 17 d. posėdžiuose, taip pat konsultuotasi darbo tvarka.